

A könyvtári dokumentumok tárolásának alapvető szabályai

1. A legfontosabb tudnivalók

A könyvtári dokumentumok számára viszonylag állandó hőmérsékletet és a levegő relatív páratartalmának állandóságát szükséges biztosítani, de még fontosabb talán, hogy az ingadozások mértéke ne haladja meg havi átlagban a 10%-ot. Ezzel lassítható a papír természetes öregedésének folyamata, valamint így kisebb a lehetősége a papírt bontó mikroorganizmusok megjelenésének.

A biztosítandó hőmérséklet: 16–22 °C

A biztosítandó páratartalom: 45–50% RH

Gondoskodni kell a helyiségek állandó, a fenti klimatikus értéken tartásáról. Lehetőség szerint a napi hőmérséklet-emelkedés, illetve -csökkenés mértéke ne legyen ± 2 °C-nál nagyobb. A levegő relatív páratartalmának napi ingadozása nem haladhatja meg a $\pm 5\%$ -ot. A mért értékek heti átlagának eltérése max. $\pm 10\%$ lehet.

A relatív páratartalom értéke függ a hőmérséklettől. Zárt térben a relatív páratartalom és a hőmérséklet fordítottan arányos, következésképpen, ha csökken a hőmérséklet, nő a relatív páratartalom és fordítva. A porózus szerves anyagok (mint például a papír, a pergamen, a textil és a fa) igyekeznek egyensúlyba kerülni a környezet nedvességtartalmával, vagyis, ha nő a páratartalom, vizet kötnek meg, ha pedig csökken, vizet adnak le. A tartósan magas (65% körüli vagy fölötti) relatív páratartalom és a folyadék állapotú nedvesség jelenléte, amelyet a hőmérséklet csökkenése is előidézhet, a mikroorganizmusok (baktériumok, penészek) megtelepedését és elszaporodását okozza a szerves anyagokon.

2. Hasznos tanácsok

A kereskedelmi forgalomban kapható páratartalom- és hőmérsékletmérő műszerek közül az az ideális, amely az általunk beállított időközönként mért adatokat rögzíti. Egyes készülékek wifikapcsolattal is rendelkeznek. Ezek segítségével a változások nyomon követhetők, és a beavatkozás átgondoltan hajtható végre. Végső esetben a háztartásokba ajánlott készülékek is alkalmazhatók. Ezek hátránya, hogy csak az adott pillanatnyi értéket ismerhetjük meg belőlük.

Fontos a gyűjtemény állapotának rendszeres heti vizsgálata, ellenőrzése. Amennyiben elváltozás tapasztalható, kérjenek állományvédelmi segítséget. Különösen az északi falakra fordítsunk figyelmet, mert a páralecsapódás miatt ezeken a területeken a legvalószínűbb a penészfertőzés kialakulása. Érdemes ezeket a falszakaszokat szabadon hagyni, a bútorzatot elhúzni.

A szellőztetéssel a páratartalom mértéke befolyásolható: téli, hideg időszakban a páratartalom szellőztetéssel csökkenthető. Ügyeljünk a fokozatosságra, célszerű ilyen esetben elektromos hálózatról működő légszárító készüléket alkalmazni.

Kérjük, a könyvtári dokumentumok tárolási körülményeivel kapcsolatos kérdések esetén forduljon e-mailben Horváth Diánához, az Országos Széchényi Könyvtár Állományvédelmi és Restauráló Osztályának osztályvezetőjéhez a horvath.diana@oszk.hu e-mail-címen.